

Abia în *Simfonia nr. 2 în do minor* de Gustav Mahler, prezentată în partea a doua a programului, atmosfera artistică a serii s-a mai „încălzit”. Cu acest prilej, Antonio de Almeida a dovedit că nu este numai un „haydnian” convins — așa cum părea după concertul din noiembrie 1971, dedicat în întregime părintelui simfoniei — ci și un „mahlerian” remarcabil, însușire întrevăzută la concertul său din aprilie 1973, când a programat *Simfonia nr. 6* a maestrului din Kalist. De data aceasta, Almeida a „atacat” una din simfoniile gigantice ale lui Mahler: 80 de minute de durată a execuției și o orchestră uriașă (cuprinzând și o formație instrumentală separată, în total 10 corni, 10 trompete, cvintuplă distribuție la fagoți și clarineți, cvadruplă la tromboni, oboi, flauti, 2 harpe, 8 timpani, 2 tobe mari, 2 gonguri, orgă, pe lângă o pădure de arcușuri de toate dimensiunile), căreia i se alătură un cor mixt pe patru voci și două soliste vocale (soprană și altistă). Tot acest aparat monumental a fost strunit de Almeida cu mână sigură, iar atmosfera a fost realizată la „temperatura” exactă: dramatică, pătrunsă de profunde idei filozofice despre semnificația vieții și a morții în partea I, senină, de evidentă esență schubertiană în amabilul „ländler” din partea a II-a, destinsă în continuare în *Scherzo*-ul (în minor!) al părții a III-a și în fine din nou frământată, dând glas îndoielilor de tot felul, în părțile a IV-a și a V-a (legate între ele) cu impresionanta culminație finală (pe versurile lui Klopstock), în care întregul ansamblu exprimă ideile vizionare ale compozitorului despre sensul existenței umane: „Omule! Nu zadarnic te-ai născut, nu zadarnic ai trăit și ai suferit!” Sub bagheta lui Antonio de Almeida, amplul colectiv al Radioteleviziunii (incluzind și pe solistele vocale Virginia Manu și Edita Simon, plasate — în mod ciudat — printre membrii corului, în fundul scenei, și ca atare acoperite de masa orchestrală aflată între ele și public) a obținut un randament artistic remarcabil, care a estompat în bună măsură impresia nu prea favorabilă din prima jumătate a programului.

Nikita Magaloff

Indiscutabil, Nikita Magaloff este una dintre marile personalități ale artei pianistice contemporane. De-a lungul unei cariere care numără 45 de ani (scoțiți de la absolvirea Conservatorului din Paris cu Premiul I), el s-a impus în toate marile centre artistice ale lumii și la cele mai prestigioase festivaluri, afirmându-se totodată prin remarcabile calități pedagogice, care au dus la invitarea sa ca membru în juriile unor importante concursuri internaționale și la numirea sa ca profesor la clasa de virtuozitate a Conservatorului din Geneva, succedind în această funcție lui Dinu Lipatti. Apreciat pretutindeni ca un „specialist” al muzicii lui Chopin — a cărui creație integrală a prezentat-o în diferite orașe în cadrul unor cicluri de concerte —, Nikita Magaloff n-a programat totuși la București lucrări ale marelui compozitor polonez, ci a preferat să ne ofere lucrări concertante de Brahms și Beethoven, cu prilejul prezenței sale ca solist în concertul extraordinar al Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii, dirijat de Emanuel Elenescu.

De la început, modul său de a concepe aportul solistic în monumentalul *Concert nr. 2 în Si bemol major* de Brahms a provocat o oarecare nedumerire. Fără a folosi drept versiuni de referință interpretările pianistilor care nu rezistă tentației de a aclimatiza în acest concert stilul lui Ceaikovski (cu care Brahms a fost, în definitiv, contemporan!) ne simțim totuși îndreptățiți să pretindem aceluia ce se încumetă să înfrunte dificultățile redutabile ale acestui opus brahmsian tîrziu o capacitate de

încordare cvasititanică, pentru a putea scoate în evidență tot ceea ce compozitorul a inclus aci din propriile sale trăsături de temperament și de caracter. Nikita Magaloff nu a părut însă preocupat să-și consume energia în acest scop. Interpretarea sa s-a menținut, în linii mari, la suprafață, evitînd orice tentativă de pătrundere în vîltoarea lumii pianistice brahmsiene. Ne-a impresionat totuși în *Andante*, unde a știut să dea glas cu multă sensibilitate și cu o rafinată paletă coloristică liniilor melodice de suavă inspirație lirico-meditativă.

Abia *Concertul nr. 4 în Sol major* de Beethoven ne-a făcut să înțelegem faima de care se bucură Nikita Magaloff. Nelăsîndu-se antrenat nici pe panta virtuozității pure, nici pe aceea a retragerii discrete în umbra orchestrei, el a știut să stabilească fiecărei fraze pianistice locul ei specific în ansamblu, să păstreze caracterul de fantezie cvasi-improvizatorică al concertului în limitele prestabilite de forma celor trei părți componente. A fost o execuție cursivă, elegantă, concentrată, bogată în valențe expresive.

Impresia deosebită produsă în paginile beethovene s-a accentuat și mai mult pe parcursul „bisurilor” din Schubert, Paganini-Liszt și — în fine! — Chopin, unde Magaloff s-a dovedit într-adevăr un maestru neîntrecut al delicateței tușului, al desfășurării cantabile a liniilor melodice, al posibilității de interiorizare. Fără îndoială, Nikita Magaloff nu face parte din categoria acelor pianști care știu să încerce interpretările lor cu o tensiune de mare voltaj. El este mai degrabă un tip de pianist-poet, devenit astăzi o raritate, deoarece pare să aducă ecourile unei lumi de mult apuse. Așa cum este, Nikita Magaloff se dovedește însă capabil să „încălzească” publicul unei săli de concerte, să-i dea convingerea că participă la o adevărată creație interpretativă. Acesta este „secretul” marilor sale succese, repurtate pe toate meridianele lumii.

E. E.

Dirijor George Thymis; solisti Ștefan Gheorghiu, Cătălin Ilea

După ce a mai dirijat în țara noastră, George Thymis, director general și prim șef de orchestră al Filarmonicii din Salonic, s-a aflat și în fruntea Filarmonicii „George Enescu”. Programul său, fără a aduce vreo noutate, a fost axat pe lucrări melodice, începînd cu *Uvertura la Ifigenia în Aulida* de Gluck, căreia i-a imprimat nota dramatică specifică și pe care orchestra a redat-o cu transparență. Poate că o foarte ușoară impulsie către o mișcare mai frământată, ar fi fost și mai aproape de acest preludiu elegiac al dramei pentru care a fost scris. Aveam să urmărim apoi pe doi din soliștii noștri de frunte, violonistul Ștefan Gheorghiu și violoncelistul Cătălin Ilea, în *Concertul pentru vioară, violoncel și orchestră* de Brahms. Vom releva chipul, am spune ideal, în care cei doi interpreți și-au conjugat eforturile pentru izbînda deplină a frumosului concert, la care vom adăuga și contribuția dirijorului, al cărui rol a fost important și eficient, întrucît concertul este aproape o simfonie cu doi soliști.

După atacul vehement al orchestrei în prima parte *Allegro*, cei doi soliști și-au trecut unul alțiua temele, dialogînd elegant între ei. Ștefan Gheorghiu a cîntat cu finețe și sobrietate. Cătălin Ilea are un ton generos, cald și foarte expresiv, de o frumusețe captivantă. Excelentă tovarășie au făcut

apoi în *Andante*, acest lied plin de farmec, pentru ca finalului *Vivace non troppo* să-i imprime, fiecare la rindul său, acel tempo jucăuș caracteristic care pare într-o bună măsură al unui dans rustic. Dirijorul Thymis a fost tot timpul prezent, participând energic și precis la buna desfășurare a lucrării.

Concertul a fost încheiat cu *Simfonia a V-a „Reforma”* de Mendelssohn Bartholdy, lucrare cu totul familiară dirijorului. A condus-o cu solemnitate, așa cum se cerea în introducere, și cu energie dar totdeauna cu pondere, *Allegro con fuoco* ce-i succede. A comunicat un caracter meditativ *Andantelui* iar celebrului coral din final, i-a imprimat caracterul maestuos de rigoare. Dirijorul Thymis ne-a apărut drept prototipul șefului de orchestră corect, serios, energic, fără efecte exterioare și care duce la bun sfârșit sarcinile asumate.

Cvartetul „Muzica”

Una din caracteristicile cu totul pozitive ale Filarmonicii „George Enescu” constituie încheierea mai multor formații camerale alcătuite din membrii orchestrei și care, adevărați sateliți artistici, activează cu sîrg, dînd concerte cu regularitate. Sînt de citat trio-ul Valentin Gheorghiu, Ștefan Gheorghiu — Cătălin Ilea, cvartetele de coarde *Muzica*, *Pro Arte*, *Philharmonia* și *Concertino* precum și formația de cameră *Musica Nova*.

Recent, cvartetul *Muzica* și-a sărbătorit un deceniu de existență, printr-un concert dat la Ateneu cu concursul pianistului Dan Grigore.

Este de arătat că cvartetul *Muzica* s-a afirmat în ultimul deceniu cu o consecvență ce poate fi dată de exemplu. Într-un evident spirit de echipă, membrii cvartetului — George Hamza — vioara întâi, Constantin Costache — vioara a doua, Ludovic Lang — violă și Robert Sladek — violoncel și-au asimilat treptat un important repertoriu care îmbrățișază unele din cele mai de seamă lucrări clasice și moderne ale genului, fără neglijarea creației românești pe care, uneori, a și stimulat-o.

Cvartetul *Muzica* a dus o rodnică și susținută activitate atît în țară cît și peste hotare, făcîndu-se apreciat în unele centre muzicale europene de seamă precum și în Statele Unite, Canada etc.

Cu prilejul sărbătoririi acestui deceniu de fructuoasă activitate a prezentat doar două lucrări dar de importanță majoră. Am urmărit mai întîi *Cvintetul în fa minor* (op. 31) pentru pian, două viori, violă și violoncel de Brahms.

Prima parte (*Allegro non troppo*) a fost redată cu patetismul specific. Îndeosebi tonul violistului Ludovic Lang a avut acea dulceață caracteristică brahmsiană. Echipa a apărut bine articulată iar la pian Dan Grigore a avut accente a căror robustețe alterna, după caz, cu o gingășie dintre cele mai suave — de unde realizarea unor contraste foarte expresive.

Este relevabil, de asemenea, sentimentul nostalgic cu care a fost redat apoi *Andante, un poco adagio*. În *Scherzo*, coardele au cîntat avîntat, cu vigoare, urmărite tot timpul cu atenție eficientă de pian. Se vedea bine că Dan Grigore cunoaște întreaga partitură a cvintetului pe de rost. După pauză: *Cvintetul în fa minor* de Franck. Personalitatea creatorului se vădea puternică în acele trăsături ce ne trimeteau neîncetat spre *Sonata sa pentru pian și vioară* nelipsind nici anumite desfășurări din *Simfonia în re minor*.

Și aici formația s-a afirmat cu multă forță de expresie, uneori cu dramatism. În mișcarea mediană, *Lento*, cvintetul ne-a comunicat din plin acel sentiment de reverie de-a dreptul seducătoare, după cum în *Allegro* final, a cîntat realmente cu înfocare, așa cum se cerea.

La un deceniu de existență, cvartetul *Muzica* are dreptul să revendice pentru sine faptul că membrii săi au ajuns să realizeze acel consens unitar în interpretare, acea omogenitate în redarea nuanțelor dinamice; mai mult decît atît, că pătrunde complexul de gîndire și sentimente de la baza lucrărilor atacate, drum pe care va persevera, fără îndoială și în viitor, spre a atinge desăvîrșirea unor formații ca celebrul cvartet *Rosé*, pe care l-am urmărit deseori în tinerețea noastră.

Cît privește Dan Grigore, a apărut un interpret în a cărui frumoasă ascensiune aflăm neconținut repere de mare artă.

J.-V. P.

Festival Castaldi

Alfonso Castaldi — de la a cărui naștere s-au împlinit 100 de ani, cunoaște azi o veritabilă repunere în drepturi. Actualității — după cum observa Dr. Vasile Tomescu — îi revine meritul de a-l rememora. Prefațînd concertul pe care Societatea „Muzica” l-a închinat acestui eveniment, d-sa preciza că este necesar ca „generozitatea noastră de simțire s-o îndreptăm spre această personalitate multilaterală”.

Poet — autor al citorva volume, pictor — semnată al expozițiilor personale deschise la Napoli și Roma, interpret, dirijor, animator, compozitorul Alfonso Castaldi s-a manifestat ca o fire senzuală, înclinată spre reverie, spre contemplarea naturii, în care suflul omenesc se regăsește pe sine. Pe terenul învățămîntului nostru muzical, Castaldi este primul teoretician care s-a preocupat de sistematizarea cursului de forme muzicale, de la cele mai simple antioulații pînă la arhitecturile sonore complexe. Rezultatele muncii depuse în cadrul catedrei de la Conservator se pot concretiza și în faptul că primii săi discipoli se numeau: Dimitrie Cuclin, Filip Lazăr, Alfred Alessandrescu, Ion Nona Ottescu și alții...

Dinamica pedagogiei și creației lui Alfonso Castaldi traversează principiul reliefării — cu ajutorul mijloacelor muzicale — a întregului ambitus de idei și sentimente tipic naturii umane. Locul cel mai propice desfășurării acestui proces l-a constituit aria poemului simfonic, bazat pe un melos modal de alură preponderent armonică, argumentat polifonic și timbral cu elemente care prezintă, după părerea mea, un real interes, chiar pentru creatorii zilelor noastre. Imaginile construite de Castaldi — în *Simfonia „Erou fără glorie”* de pildă, demonstrează această predilecție a autorului pentru aliaje artistice compuse pe terenul adiacent, comun, al literaturii, plasticii — vocabularul rămîind eminamente muzical.

În cadrul concertului desfășurat în sala „George Enescu” a Conservatorului, interpreții au omagiat, cu multă sensibilitate, toate valențele personalității lui Alfonso Castaldi. Corul „Atheneum”, dirijat de Nicolae Ghiță, manifestînd o deosebită grijă pentru sonoritate, a interpretat madrigalul omofon *Lauda di Beatrice*. Solistele Liliana Pislaru, Ivona Buzescu, Livia și Elena Lamatic — îndrumate de prof. Cornelia Gavrilăscu și acompaniate de prof. Eugenia Botezat — au etalat în cele șase lieduri prezentate, atașament față de cantabilitatea romantică, Elena Lamatic dovedind chiar că posedă știința conducerii abile și elegante a vocii. În piese de mică întindere, harpista Fraga Ghinea Berbec și tenorul Emil Niculescu au adus o contribuție notabilă. Am apreciat, de asemenea, vigoarea tânărului șef de orchestră — Radu Cozărescu — în interpretarea *Simfoniei „Erou fără glorie”*.

ANTON DOGARU